

Висновки. 1. Арт-терапевтичні технології успішно використовуються в психологічній роботі з подружніми парами. Застосування арт-терапевтичних методик у роботі з подружніми партнерами сприяє зменшенню рівня емоційного напруження у взаємодії, забезпечує простір для самовираження кожного з членів родини, каталізує процеси аутотерапії та гармонізації у подружжя.

2. Представлена у статті модель психологічної допомоги сім'ї, спрямована на зміну характеру взаємодії партнерів (з раціонально-функційної на емоційно-образну), дозволяє учасникам арт-терапевтичних занять по-новому сформулювати психологічні проблеми у взаємостосунках, змінити бачення себе та партнера, усвідомити специфіку партнерської взаємодії.

3. Активізація творчого потенціалу партнерів засобами арт-терапії сприяє виробленню партнерами нових моделей у взаємодії один з одним та шляхів вирішення сімейних конфліктів.

Література:

1. Бурлачук Л. Ф., Кочарян А. С. Психотерапия / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян, М. Е. Жидко. – СПб. : Питер, 2009. – 496 с.
2. Рудестам К. Групповая психотерапия / Кьелл Рудестам. Пер. с англ.: А. Голубев – СПб. : Питер Ком, 1998. – 384 с. – (Серия «Мастера психологии»).
3. Сергієнко І. М. Соціально-психологічний театр / І. М. Сергієнко – Черкаси : Вид-во від ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2011. – 140 с.
4. Э. Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис Психология и психотерапия семьи. 3-е изд. – СПб. : Питер, 2002. – 656 с.
5. Системний підхід як методологічні засади арт-терапії / Навчально-методичний центр освіти м. Львова <http://literacy.com.ua/praktychna-psyhologija/244-korekcijna-ta-rozvyvalna-robot/art/790-vykorystannia-art-tekhnologii-v-simeinii-psykhoterapii>.

Резюме. Стаття посвячена рассмотрению возможностей применения методов арт-терапии в работе с супружескими парами. Предложены авторские модификации арт-терапевтических методик для работы психологов с супружескими парами. Представлен опыт предоставления психологической помощи средствами арт-терапии супружеской паре в налаживании отношений.

Ключевые слова: арт-терапия, арт-терапевтические методики, психологическая помощь.

Резюме. Статтю присвячено висвітленню можливостей застосування методів арт-терапії у роботі із подружніми партнерами. Запропоновано авторські модифікації арт-терапевтичних методик для роботи психологів із подружніми парами. Представлено досвід надання психологічної допомоги засобами арт-терапії подружній парі у налагодженні стосунків.

Ключові слова: арт-терапія, арт-терапевтичні методики, психологічна допомога.

© 2013

Н. В. Сивопляс (м.Слов'янськ)

ВЗАЄМОДІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТА ЕВОЛЮЦІЙНО-БІОЛОГІЧНОГО В АРХЕТИПІ СЕКСУАЛЬНОСТІ ЖІНКИ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ)

Постановка проблеми. Процес формування сучасної сексуальної культури на рівні індивідуальної поведінки людини та на рівні прищеплення усвідомленої лояльності соціуму стає для української психології, в її практичній частині, перевіркою на спроможність бути, як мінімум, цікавою активному сегменту суспільства, що готовий споживати високопрофесійні послуги, а, як максимум, створювати випереджуючу стратегію пропозицій для суспільства як колективного клієнта. Можливо, що справжня **актуальність** розвитку психологічного консультування полягає в тому, щоб призвичаїти значну кількість українців до активної співпраці з психологом протягом всього життя. Очевидно, що людина в сучасному світі при відсутності особистої сексуальної культури буде почуватися дисгармонійною, відчуженою, дезорієнтованою. Печатка провінційності карбується, насамперед, в свідомості, і дороге авто або одяг не лікують від дикунства та неосвіченості.

Всесвітня Організація Охорони здоров'я визначає здоров'я як стан «повного фізичного, душевного й соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів» [6]. Таке тлумачення показує важливість базових компонентів людського буття: біологічний, психічний та соціальний. Кожний з них вивчається великою кількістю фахівців різних галузей наукового знання: фізіологи, філософи, психологи, соціологи, етологи, культурологи, антропологі, і т.д. Вирішення наукових завдань відбувається у взаємодії двох площин: теоретичної та прикладної. Значимість останньої, обумовило формат даної роботи.

Проблема практичної допомоги складається з відсутності системних заходів з підтримки, терапії психічного здоров'я та складності перенесення теоретичних надбань з відомими універсаліями функціонування

людини на індивідуально-унікальну психіку. Отже, спробуємо розглянути питання психічного здоров'я з позиції дієвості всіх компонентів.

Мета статті. Системно й послідовно об'єктивувати вплив сексуальної дисгармонії на індивідуально-унікальне функціонування психіки клієнтки.

Застосовані **методи** можуть бути розділені на загальнотеоретичні: психоаналітичний, етологічний, та практичні: емоційно-образна терапія, сексологічний аналіз, пісочна терапія, ігротерапія, тілесно-орієнтована терапія, аналіз сновидінь тощо.

Конфлікт біологічного та соціального в особистості показав З. Фрейд. У роботі «Нездужання культури» засновник психоаналітичного вчення звертає увагу на напруження та протиріччя, які народжуються в результаті зіткнення «природності» лібідо та «нормативності» культури [5].

Влада над природою, науково-технічний прогрес, побутовий порядок та чистоплотність, релігійні системи, наукова та художня діяльність, соціальні відносини, індивідуальна свобода тощо, з одного боку, є благом культури, яким було заміщено архаїчні потреби, а з іншого – джерело невротизації сучасної людини. Тому щасливим є дикун, що не придумав культуру як соціальне обмеження та вантаж. При цьому відмова людини від реалізації інстинктивних імпульсів є сходинкою в культурному розвитку цивілізації.

Унаслідок прогресу культури людина замінює природні можливості благополуччя на надійність та знижену пристрасність (емоційність). Вимоги культури, щодо обмеження лібідо призводять до значного напруження та внутрішньо-психічного протиріччя. Результатом цього є суб'єктивне переживання людиною відчуття «задоволення – не задоволення». З. Фрейд здійснив спробу пошуку оптимального, культурного перетворення архаїчної інстинктивної енергії людини в сучасному соціокультурному просторі. Один із механізмів захисту, відкритих З. Фрейдом, сублімація, є такою, що сприяє трансформації інстинктивної сексуальної енергії в соціально прийнятні форми поведінки. В філософському словнику поняття сублімації розкривається як «механізм для реінвестування енергії сексуального лібідо на шляху досягнення задоволення. Представляє собою процес, пов'язаний з розвитком через який інстинктивні енергії розряджаються в не інстинктивні форми поведінки» [4, с. 552]. Отже, З. Фрейд надав «легальний» канал для вирішення протиріч природного та соціального.

Дослідження внутрішньо-психічних процесів особистості потребує комплексного врахування впливу інстинктивних потенцій, соціокультурних цінностей та особливостей найближчого оточення. Оскільки базою нашого аналізу є клієнтська робота з жінкою, вважаємо за необхідне розглянути еволюційно-біологічний компонент в ракурсі статевої диференціації.

В етологічному підході (Л. Берковіц, К. Лоренц, А. Протопопов) жіноча стать відноситься до консервативної підсистеми, тобто системи збереження. Від жіночих осіб у біологічному світі залежить зниження або підвищення онтогенетичної пластичності (адаптивності). Значною частиною психофізіологічного здоров'я є сексуальна задоволеність жінки, що сприяє створенню внутрішнього стану балансу й комфорту, гармонічної атмосфери в родині та, як результат, високо адаптивного потомства.

Розвиток сексуальності жінки детерміновано еволюційно-біологічними процесами. Статева поведінка мавп і людини має поєднання в таких пунктах як: «...вибір партнера, наявність оргазму в самців і самок, опосередкування статевої поведінки соціальними факторами, соціо-сексуальне навчання, а також деякі форми патологій та порушень статевої активності» [1]. Як пише М. Л. Бутовська: «... розмаїтість моделей спарювання, відзначена у мавп, є важливою еволюційною зміною, що спричинило цілий ряд інших перетворень. Незалежність спарювання від статевих циклів самок призвела до часткового відходу статевої поведінки від репродуктивної функції. Важливий результат цього процесу – розвиток сексуальності у філогенезі приматів» [1].

Таким чином, еволюція сексуальності жінки зіграла велику роль в «удосконалюванні взаємин між особами різної статі, що сприяло закріпленню стійких парних зв'язків і формуванню родини» [1]. Отже, жіноча сексуальність є інстинктивною складовою організму, а статевий акт з метою насолоди (не для репродуктивної функції) – природним інструментом взаємодії між партнерами. Сексуальність тісно пов'язується з емоційним задоволенням. «Враховуючи високе еволюційне значення жінки (стать, яка здійснює вибір партнера, докладає більше зусиль для продовження роду тощо) її емоційний стан набуває надмірної цінності для еволюційного фону» [3, с. 45].

Вдалим способом розкрити попередні тези є розгляд випадку з досвіду психологічного консультування. Аналіз клієнтської роботи надає розуміння: по-перше, онтогенетичних закономірностей психічного здоров'я, по-друге, індивідуально-унікального функціонування психіки.

Аналіз роботи з клієнтом із практики психологічного консультування

Запит клієнтки. Дискомфортний психологічний стан, пов'язаний з відсутністю сексуального бажання. Наміри розкрити причини власної холодності та відчутти колишню сексуальність.

Анамнез. Жінка, 41 рік, біля двадцяти років заміжжя. До 18-літнього віку клієнтка була змушена придушувати свою чуттєвість, жіночність, тому що при авторитарному й деспотичному батьку наявність «слабкості» було небезпечним, намагалася знайти почуття захищеності. Студентський роман знайшов своє

завершення в оформленні сімейних відносин. Здобувається перший сексуальний досвід чоловіка й жінки. Незабаром, вагітність, дитина вмирає на другий день після народження, виявляється фізична деформація (вушна раковина приросла до голови). Через кілька місяців жінка вдруге вагітна, є загроза зриву. Дитина народжується з більш значною деформацією вушної раковини. Зараз хлопцю 18 років.

На перших етапах спільного життя інтимні стосунки задовольняли обох, чоловік і жінка перебували в стадії сексуального інтересу та адаптації. Статевий акт був яскравий і тривалий, партнери йшли шляхом експерименту, проб і спільного озвучування власних потреб. Відбувалися зміни в соціальній активності та соціальних ролях чоловіка й жінки. Вона відчувала себе сильною, ініціативною, мужньою, упевненою в собі й власній жіночності, але потреби були протилежні: почуватися тендітною, слабкою, ніжною, отримувати турботу від інших (зокрема від чоловіка). Через десять років спільного життя, клієнтка захоплюється іншим чоловіком. Відносини тривають біля року. Статевий акт різко відрізняється: висока чутливість, яскраві позитивні емоції, тривалий етап прелюдії, відкритість сексу, оргазм, пристрасть. Клієнтка усвідомлено приймає рішення народити від нього дитину, при цьому залишаючи чоловіка в ілюзії, що це його дитина (фізичні деформації у дитини відсутні). Після зачаття, відносини з іншим чоловіком вона обмежує рідкими зустрічами, припиняє інтимну близькість. Почуття провини перед чоловіком присутнє, але частково знімається відвертою розмовою з ним та його визнанням про сексуальні контакти з іншими жінками. Клієнтка намагається побудувати гармонійні відносини із чоловіком.

З народженням доньки (зараз 7 років) з'являється охолодження до сексу. Великої цінності набуває платонічна любов, яка майже повністю замінює романтичну та еротичну. Статевий акт відбувається тільки з ініціативи чоловіка, тривалістю не більше 15 хвилин, етап прелюдії та оргазм відсутні. Зміни відбулися й у соціальних ролях, – тепер вона більше жінка-мати, яка «піклується про затишок родового маєтку», зберігається соціальна активність (цікава й улюблена робота, захоплення, турбота про дітей), переоцінюються особистісні якості чоловіка. Його поведінка виявляється більш турботливою про родину, поява доньки викликає активність до облаштування будинку й т.п.

Комплексний аналіз. На думку клієнтки, відчувати сексуальне бажання їй необхідно, тому що це важлива складова сімейної гармонії. Така цінність відображає соціальний стереотип і прагнення до самоствердження жіночої сутності. Враховуючи вік клієнтки, це можна пояснити наближенням до закінчення етапу репродуктивних можливостей та згасанням фертильного періоду.

Психологічна робота проводилася за допомогою методів ігрової, пісочної терапії, емоційно-образної, раціональної терапії. При побудові колективної пісочної картини жінка використовувала фігурки чоловіка й жінки, простежувалася динаміка сюжету: пара була роз'єднана, тобто обидві фігури на дистанції, особливо в нижній частині тіла, але чим ближче до побудованого по сусідству горі, де сидів бог, тим щільніше друг до друга фігурки, і навіть повне злиття в нижніх частинах тіла (рис. 1).

Рис. 1. Пісочна картина

Фрагмент із іграшками показав два аспекти переживань клієнтки:

- 1) реальна ситуація, де інтимне єднання з партнером відсутнє, але є прагнення внести корективи;
- 2) ідеалізація відносин з партнером.

Зведення в категорію ідеалу такого реального й абсолютно доступного аспекту життя, як бажання інтимної близькості з партнером являє собою внутрішню заборону на секс. З огляду на платонічний характер відносин із чоловіком (останні 7 років) і проголошення високих соціально-психологічних цінностей, власна сексуальність й еротичність витісняються й, відповідно, табууються. Інтимні бажання, відкритість, безпосередність, інстинктивні імпульси до насолоди не усвідомлено зводяться в ранг непристойності, аморальності. Народження доньки від іншого чоловіка активізує почуття провини, а самопокарання, у вигляді заборони на сексуальну насолоду з партнером допомагає пом'якшити суб'єктивне відчуття невдоволеності собою. Для клієнтки важливим залишається зберегти таємницю про доньку, що провокує довготривале

переживання погрози почуттям захищеності, безпеки («Як відреагує чоловік, чи можливо буде вберегти відносини із платонічним відтінком у своїй родині?»). Таким чином, охорона таємниці вимагає значної втрати психічної енергії, викликає внутрішнє напруження й контроль, що пригнічує сексуальність та якість статевого акту.

З позиції еволюційно-біологічного підходу, даний випадок є яскравим прикладом несвідомої реалізації інстинктивної програми з пошуків найкращого генома: народження першої дитини з фізіологічною деформацією, що вмирає в перші дні, і другої дитини з вираженою деформацією. Все вказує на біологічну помилку вибору в студентський період. Чоловік-партнер втрачає генотипічне значення, унеможливаючи перспективу цінного внеску в еволюційний шлейф. Як наслідок, інтуїтивно жінка встановлює єдині у своєму житті інтимні стосунки з іншим чоловіком. А усвідомлене прийняття рішення про народження дитини від іншого партнера, говорить про величезний енергетичний потенціал жіночої сутності.

Реалізована полігамна біологічна програма жінки має адаптивне значення, але перебуває в конфлікті з особистими умовними соціальними табу. Це співвідноситься з певними сферами психіки: несвідомою, як каталізатором дії інстинктивних схем й, свідомою, з вмістом ригідних, стереотипних цінностей. Відповідно, протилежності продукують несвідомий страх, тривогу й свідоме почуття провини.

Примітно, що запит був про намір позбутися від дискомфортного психологічного стану, який пов'язано з відсутністю сексуального бажання. Тому, інтерес жінки – це вираження раціонально-свідомої потреби, а сексуальність гальмується несвідомим паралізуючим страхом. Створюється протиріччя між вже відпрацьованою біологічною програмою та соціально-психологічним бажанням відчувати сексуальне задоволення.

З одного боку, жінка несвідомо рушила за інстинктивною потребою і задовольнила її, з іншого боку – усвідомлює небезпеку її платонічній любові. З цього протиставлення народжується екзистенційна потреба відчувати цілісність жіночого ества, що є визначальним у запиті жінки.

Отже, привабливість чоловіка-партнера значно знижується для подальших сексуальних контактів. Небажання клієнтки відновити стосунки з біологічним батьком дівчинки або з іншими чоловіками для насолоди сексом дає ключ до розуміння самознищення сексуального лібідо. Найважливіші еволюційно-біологічні завдання виконані – пошук кращого генома здійснено, вклад в еволюційний шлейф зроблено, а насолода від сексуального контакту трансформується в соціально-психологічну «не значимість».

Еволюційна вибірковість жінки зупиняється на фігурі турботливого «батька-чоловіка» для своїх дітей. Такий вибір відображає продовження реалізації біологічної програми, але вже в ракурсі виживання, адаптації потомства та забезпечення їх ресурсами. Батько-чоловік, з потреби психічної компенсації за дефектність власного генотипу інтуїтивно здійснює альтруїстичний внесок в охорону та безпеку молодшої дитини. Це посилює в жінці його значущість та цінність (турботливий батько, хазяїн і майстер у будинку, охоронець родового маєтку, добувач матеріальних благ для родини). Висока соціально-психологічна оцінка й визнання чоловіка засновані на почуттєвому платонічному притягненні, прийнятті та любові.

Достатньо стійкими виявляються почуття жінки до чоловіка. Емоційна сфера, у цьому випадку, «регулює сексуальну поведінку біологічно орієнтовану на репродуктивну доцільність» [3]. З погляду психічного й сексуального здоров'я адекватність інтимної сфери підвищує адаптивність жінки, її потомства й родини в цілому. Тому, емоційна й сексуальна задоволеність посилює значущість жінки в еволюційному процесі, тобто, збалансований, гармонійний внутрішній стан, впливає на якість, адаптацію та виживання дітей.

Наступний етап роботи із клієнткою опосередковано пов'язано з первинним запитом: відносини з деспотичним і контролюючим батьком (якого вже немає в живих), гнітюча взаємодія з матір'ю, жорсткий самоконтроль і вимогливе відношення до себе, проєкція власних заборон і цінностей на дітей без врахування їхніх потреб, деструкція взаємодії із чоловіком за рахунок проголошення «універсальних» високих цінностей.

Консультативна робота про досвід дитячих відносин клієнтки з батьком дає розуміння щодо походження механізмів штучного гальмування сексуальної активності. У період дорослішання й, відповідно, формування жіночності для дівчинки-підлітка важливими були підтримка, заохочення й визнання, прийняття й розуміння з боку значимої чоловічої фігури (батька). Замість бажаного дівчина засвоїла чітку схему фіксації: інтерес до молодих людей зустрічав покарання батька, а саме: фізичне, що супроводжувалося почуттям приниження та, моральне, яке знецінювало жіночність («повія»). Так, сексуальна активність гальмується різними видами покарання, що встановлює взаємозв'язок з появою почуттів сорому й провини (табл. 1).

Таблиця 1

ДИТЯЧИЙ ДОСВІД	<i>інтерес до протилежної статі</i>	=	<i>покарання батька</i>
ДОРΟΣЛІСТЬ	<i>сексуальна активність</i>	=	<i>почуття сорому й провини</i>

Дитячий досвід, отриманий через взаємодію з батьком спонукає до вимушеного повторення за рахунок цінності єдиного чоловіка в родині. Реакції покарання ззовні засвоюються та трансформуються в поведінку самопокарання. Інтроекти, таким чином, дозволяють жінці відчувати суб'єктивний стан соціально-психологічної захищеності. З одного боку, прагнення бути добропорядною за вимогами батька (навіть при його відсутності в житті), а з іншого – природна жіночність, інстинктивні потенції заявляють про своє існування. Сексуальна енергія у сполученні з почуттям провини породжує фактичну безініціативність жінки в інтимних стосунках із чоловіком. Але сексуальність для клієнтки не залишається без об'єкта. Її енергія сублімується в захоплення по відродженню народних традицій, поринання в цікаву професію, дбайливе ставлення до чоловіка, дітей, обладнання родового гнізда. Однак, така омана знімає напруження лише на деякий час і сексуальна енергія знову шукає свій об'єкт, а сексуальність – реалізації.

У любові партнерів сексуальність викликає радісне збудження, переживання чуттєвого задоволення. І тільки тоді партнери зможуть насолодитися яскравими враженнями. А сексуальне бажання з такими багатощаровими емоціями як провина, сором, гнів, злість, обертається прямим придушенням і блокуванням психічної й фізичної енергії, що робить неможливим гармонічне злиття з партнером у статевому акті.

Однією з причин, що має відношення до основної проблеми – це не прийняття власного тіла, яке втрачає привабливість із віком. За допомогою методів емоційно-образної, тілесно-орієнтованої терапії клієнтці вдалося сконцентруватися на чуттєвому фокусуванні деяких частин свого тіла. Вербалізовано дозвіл на сексуальні фантазії, на тілесні відчуття (руки, ноги, інтимні зони, живіт, плечі, груди, голова), на прояв активної поведінки під час статевого акту, на мастурбацію з можливим оргазмом.

Асиміляція отриманого досвіду клієнтки пройшла в яскравому сновидінні.

Весілля (мало, що видно чітко). Два гусаки. Беру їх і йду до сараю. Відкриваю його. На підлозі сіно й лежить доросла людина. Він загорнений як мумія (немов навіки), схожий на кокон. Обличчя прикриті. Я розкрила обличчя, і бачу, що він живий (батько її доньки). Страх і здивування про те, що я його вбила. Він говорить: «Відпусти мене, я не небезпечний, не бійся, я не буду заважати тобі жити». Звільняю його від пелюшок.

Символічна мумія, як кокон викликає схожість із маленькою дитиною, яка народжена в реальності від чоловіка-коханця. Донька та її батько, в даному випадку, є фігурами не розривними для клієнтки, тому постійно присутнє нагадування. Бажання закрити «немов навіки» батька дівчинки говорить про проживання хронічної тривоги та страху. Регулярна дія цих емоцій наносить відбиток на якість сімейних стосунків. Жінка зазирнула в реальність коли «розкрила обличчя» та побачила, що він все ж таки «живий» (батько дівчинки). Це свідчить про те, що старання клієнтки його «вбити» є наміром дистанціюватися від болісних почуттів.

Сновидіння представляє нам процеси глибокого усвідомлення. За словами жінки, по пробудженні її емоційний стан спокійний, врівноважений, відчуття прийняття чоловіка, радість від його слів. Символічне звільнення чоловіка від пелюшок викликало рефлексивне усвідомлення того, що заборони на секс із чоловіком, на чуттєвість і т.п. вона висунула сама та ізолювалася від сексуального життя. Жінка висловилася: «Все «брудне» зробила, а тепер духовне мені». Уявне проживання емоційно-чуттєвого фокусування на власній сексуальності створило умови для зняття заборон через роботу несвідомої сфери психіки жінки. Так, «брудне» вже й не дуже брудне, сексуальні жіночі потреби не пішли в минуле, а понині актуальні й високі духовні цінності можуть із ними співіснувати.

Жінка усвідомила, що дитячий досвід живе тільки в психіці, а як доросла людина вона може дозволити собі бути різною і, добропорядною матір'ю з дітьми, і дбайливою домогосподаркою, і розпусною коханкою в статевих актах з власним чоловіком.

Як показано в наведеній клієнтській роботі, проблема в запиті жінки містить ряд факторів, які пов'язані між собою та мають підсилюючу дію у відношенні одне до одного. Соціально-психологічний – надає досвід ранніх дитячих переживань, засвоєння умовних цінностей батьківської сім'ї; біологічний – спонукає до інстинктивного пошуку варіантів реалізації еволюційно-біологічного призначення своєї сутності. Розвиток та закріплення цих факторів відбулося при сприянні відповідних умов. Якщо побудувати хронологічний порядок, то, по-перше, це травматичні дитячі взаємостосунки з батьками, по-друге, не компліментарність партнерів для якісного продовження роду (народження першої дитини з деформаціями), по-третє, кризовий період у відносинах з чоловіком у власній сім'ї. Отже, поєднання внутрішніх потенцій та зовнішніх умов вимагає від жінки значних зусиль, енергії для знаходження комфортного психічного стану та адаптивних форм взаємодії з оточуючими.

Таким чином, за допомогою методів регресії в інстинктивний світ, аналізу походження соціальних табу, об'єктивації психічної реальності можна наблизитися до розуміння багатогранності факторів здоров'я людини. Отже, психічне, соціальне й біологічне складається в тонкому латентному індивідуально-унікальному взаємовпливі. Тому, на шляху до сексуального здоров'я варто враховувати «...інтегральний комплекс взаємодіючих компонентів...», що забезпечують «...можливість оптимальної сексуальної адаптації до протилежної статі, сексуальної гармонії, відповідно, до норм соціальної й особистої моралі...» [2].

Розглянутий випадок психо-сексуального стану клієнтки та професійна допомога в усвідомленні власної психічної організації зайвий раз свідчить про безпосередню потребу практичного застосування психології в справі поступового формування комплексного здоров'я суспільства.

Відомо, що при замірі суспільства на «щастя», які щорічно проводять різні гуманітарні організації, найголовнішими є два статистичні показники:

- скільки громадян країни, у відсотковому вимірі до загальної кількості населення, утримуються у закритих психіатричних лікарнях;
- скільки випадків суїциду за минулий рік.

Україна, на жаль, дуже далека від позиції щасливої країни. Очевидно, що наведені показники стосуються психічного здоров'я соціуму і громадян, сексуального здоров'я та сексуальної культури в першу чергу. Пам'ятаємо вслід за Ніцше, що ніхто не в змозі зрозуміти за іншого, але знаємо, що психолог в змозі допомогти іншому зрозуміти самого себе.

Література:

1. Бутовская М.Л. Тайны пола. Мужчина и женщина в зеркале эволюции / М.Л. Бутовская. – Фрязино: Век 2, 2004. – 368с.
2. Кришталь В.В., Чугунов В.В. История формирования системной модели сексологии // История украинской психиатрии: Сборник научных работ Украинского НИИ клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии и Харьковской городской клинической психиатрической больницы № 15 (Сабуровой дачи) / Под общ. ред. И.И. Кутько, П.Т. Петрюка. – Харьков, 1994. – Т. 1. – С. 72-76.
3. Любарский А.В. Женская полигамия: эволюционно-биологический подход / А.В. Любарский. – Симферополь: Таврия, 2008. – 120с.
4. Словарь философских терминов / Научная редакция профессора В.Г. Кузнецова. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 731с.
5. Фрейд З. Неудобства культуры / Пер. с нем. Р. Додельцева. – СПб. Издательская группа «Азбука-классика», 2010. – 192с.
6. <http://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/RU/constitution-ru.pdf>

Резюме. У статті розглядаються компоненти здоров'я: психічний та сексуальний. Викладено матеріал комплексного аналізу випадку з практики психологічного консультування. Використовується психологічний та етологічний підходи до розуміння факторів, що складають сексуальність жінки.

Ключові слова: несвідоме, етологія, еволюційно-біологічний, сексуальність, біологічна програма, адаптивність.

Резюме. В статье рассматриваются компоненты здоровья: психический и сексуальный. Изложен материал комплексного анализа случая из практики психологического консультирования. Используется психологический и этологический подходы к пониманию факторов составляющих сексуальность женщины.

Ключевые слова: бессознательное, этология, эволюционно-биологический, сексуальность, биологическая программа, адаптивность.

© 2013

Л. В. Солодухова (м. Слов'янськ)

ОСОБЛИВОСТІ МЕТАФОРИЧНОСТІ КАЗКИ В ГЛИБИННІЙ КОРЕКЦІЇ ЕМПАТІЙНОСТІ СУБ'ЄКТА В ГРУПІ АКТИВНОГО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПІЗНАННЯ (АСПП)

Актуальність проблеми. Вітчизняна психологія на ранніх етапах свого розвитку загалом була зорієнтована на реалізацію провідних ідей закордонних дослідників (перш за все, фрейдистів), але у зв'язку з домінуванням діяльнісного підходу в радянський період, довгі роки вона була позбавлена можливості вивчати і розвивати метод групової психокорекційної роботи, що ставить за мету надати психологічну допомогу людям. З появою в психології нових психологічних теорій та напрямків, в суспільстві виник інтерес до глибинних методів пізнання психіки, що сприяє психокорекції особистості, розвитку її емпатійності.

Виклад основного матеріалу. Останні два десятиріччя методи групової роботи представлені різноманіттям конкретних підходів у психокорекційній практиці, зумовлених різними теоретико-методологічними орієнтаціями дослідників. Тим не менш можна говорити про наявність провідної ідеї, що об'єднує майже всі підходи, які є у практичній психології. Це: прагнення допомогти розвитку потенціалу особистості шляхом зняття психологічних затисків, комплексів, звільнення її конструктивного початку, подолання деструктивної; ідея трансформації й адаптації «Я» суб'єкта до мінливого світу, соціуму.